

Συναισθήματα και ποιήματα: γλωσσικοί μετασχηματισμοί

Με τους μαθητές της Γ₂ τάξης του 106^{ου} Δημοτικού Σχολείου Αθηνών ξεκινήσαμε τη δική μας *ποιητική* από τον Νοέμβριο του 2014, εντάσσοντας το όλο εγχείρημα στο ετήσιο πρόγραμμα ***Συναισθηματικό καλειδοσκόπιο***, που αποσκοπεί στην πρόληψη της βίας και του σχολικού εκφοβισμού. Κι αυτό γιατί θεωρούμε ότι ο πλούσιος συναισθηματικός μας κόσμος πλαταίνει και βαθαίνει, όταν ασχολούμαστε με την ποίηση. Η έναρξη πραγματοποιήθηκε με το απόσπασμα του Τ. Πατρίκιου *‘Γη και Θάλασσα’* από το σχολικό εγχειρίδιο της Γλώσσας. Εκεί, αφού αρχικά επεξεργαστήκαμε το ποίημα, επιχειρήσαμε κάποιες ***μετασχηματιστικές πρακτικές***, οι οποίες μας επέτρεπαν να μπούμε μέσα στο κείμενο και να το ‘αλλάξουμε’. Έτσι με όχημα τη διαθεματικότητα μπορούσαμε να ενσωματώσουμε τις προηγούμενες γνώσεις μας σχετικά και με το φυσικό περιβάλλον αλλά και με τους τρόπους έκφρασης των συναισθημάτων. Σε πρώτη φάση αλλάξαμε τα θετικά συναισθήματα που μας προκαλούσε το ποίημα και συμφωνήσαμε να τα μετατρέψουμε σε αρνητικά, φόβο ή θυμό και να παρατηρήσουμε ποια στοιχεία του κειμένου μπορούν να παραμείνουν ίδια και ποια να μεταβληθούν. Κατόπιν υποθέσαμε πως η θάλασσα και η γη ρυπαίνονται μετά από ανθρώπινη παρέμβαση. Ποιες μπορεί να είναι οι συνέπειες; Με ποιες εικόνες και ποιες λέξεις θα φανούν; Τι μπορεί να μείνει ίδιο; Το ύφος του ποιήματος μεταβάλλεται; Η εικαστική προσέγγιση αποτελούσε αναπόσπαστο κομμάτι της ενασχόλησής μας και συμπλήρωνε το έργο μας. Στο τέλος απαγγέλλαμε τα δικά μας ποιήματα ενώπιον των συμμαθητών μας εν είδει θεατρικού αναλόγιου. Και μας καταχειροκρότησαν!

Εκτός από ποιήματα του σχολικού εγχειριδίου και του Ανθολογίου προσεγγίσαμε και άλλα ποιήματα γνωστών ποιητών, χωρίς τον δικό τους τίτλο. Τα έργα αυτά αξιοποιώντας εικόνες από τη φύση σκιαγραφούσαν έντονα συναισθήματα δίχως να τα κατονομάζουν. Αφού ‘ανακαλύψαμε’ τα κρυμμένα συναισθήματα, επιχειρήσαμε με τη μέθοδο της ιδεοθύελλας να βρούμε τίτλους που να τους ταιριάζουν. Έπειτα δώσαμε έμφαση στα σχήματα λόγου που αξιοποιούνταν από τους ποιητές (μεταφορά, προσωποποίηση, παρομοίωση) με σκοπό να δημιουργήσουν την αίσθηση του απρόοπτου στον αναγνώστη και να αποδοθεί καλύτερα η ποιητική ιδέα. Στο τέλος ζωγραφίζαμε ό,τι μας έκανε εντύπωση.

Στα πλαίσια του προγράμματος φιλαναγνωσίας που εκπονήσαμε, δανειστήκαμε από τη σχολική βιβλιοθήκη εκτός των άλλων βιβλίων και ποιητικές

συλλογές με ζώα περίεργα και τέρατα φανταστικά. Πολύ διασκεδάσαμε με τη μορφή τους, τις ιδιότητές τους αλλά και τις ευφάνταστες ονομασίες τους.

Έπειτα εμπνευστήκαμε από το ποίημα του Κ. Π. Καβάφη *‘Σπίτι με κήπον’* και γράψαμε δικά μας ποιήματα. Μετασχηματίσαμε στην αρχή το χώρο δράσης του κειμένου και αντί για τον κήπο οδηγηθήκαμε με τη φαντασία μας οι μισοί στο δάσος και οι άλλοι μισοί στη θάλασσα συναντώντας ζώα από κάθε οικοσύστημα. Συνδυάσαμε τις γνώσεις μας από τη Μελέτη Περιβάλλοντος και από τις μικροέρευνες που είχαμε διεξάγει σε βιβλία γνώσεων ή στο διαδίκτυο. Δεν παραλείψαμε να καταγράψουμε τα συναισθήματά μας σ’ αυτό το υπέροχο ταξίδι με λέξεις, φράσεις ή και σημεία στίξης που να ταιριάζουν, διατηρώντας το καβαφικό ύφος. Κατόπιν ζωγραφίσαμε τις έντονες εικόνες που δημιουργήθηκαν στο νου μας.

Σε επόμενη φάση φανταστήκαμε και συζητήσαμε τι μπορεί να συμβεί αν το δάσος πάρει φωτιά ή αν η θάλασσα μολυνθεί από πετρέλαιο. Τι θα αλλάξει; Τι θα μείνει το ίδιο; Τι μπορεί να νιώσω; Γράψαμε νέα ποιήματα περιγράφοντας τις καταστάσεις πριν και μετά από την καταστροφική ανθρώπινη παρέμβαση και καταγράψαμε την εναλλαγή των δικών μας συναισθημάτων. Ακολούθως επιλέχτηκε με ψηφοφορία το ποίημα της συμμαθήτριάς μας Φαίης *‘Τα ταλαιπωρημένα ζώα’* αφενός για να ζωγραφίσει ο καθένας από εμάς ό,τι περισσότερο τον συγκίνησε, αφετέρου για να αποτελέσει το προκείμενο ενός θεατρικού έργου που συγγράψαμε χωρισμένοι σε ομάδες. Το δραματοποιήσαμε, ζωγραφίσαμε σκηνικά στον πίνακα, κατασκευάσαμε μάσκες με απλά υλικά και ...διασκεδάσαμε με την ψυχή μας! Και στους γονείς άρεσε πολύ η εξ ολοκλήρου δική μας θεατρική παράσταση!

Οι ποιητικές μας δημιουργίες συγκεντρώθηκαν σε λεύκωμα που κατατέθηκε στη σχολική βιβλιοθήκη και αναρτήθηκαν στο ιστολόγιο του σχολείου μας.

Αναστασία Ν. Μαργέτη

**Ο ωκεανός
μια θάλασσα δική μου**

Ήθελα να 'χω ένα υποβρύχιο
μ' ένα μεγάλο φινιστρίνι
—όχι για το βυθό,
αλλά για να δω τα ψάρια.
Τουλάχιστον να δω επτά τσιπούρες.
Να δω ένα σκυλόψαρο
και τρία παπαγαλόψαρα.
Δυο γατόψαρα και τρεις τέσσερις αθερίνες
—βέβαια και μερικές ακόμα αθερίνες
θα μου έφταναν για να τις πιάσω,
να τις ψήσω ή να τις φάω τηγανητές!
Είναι πολύ νόστιμες!

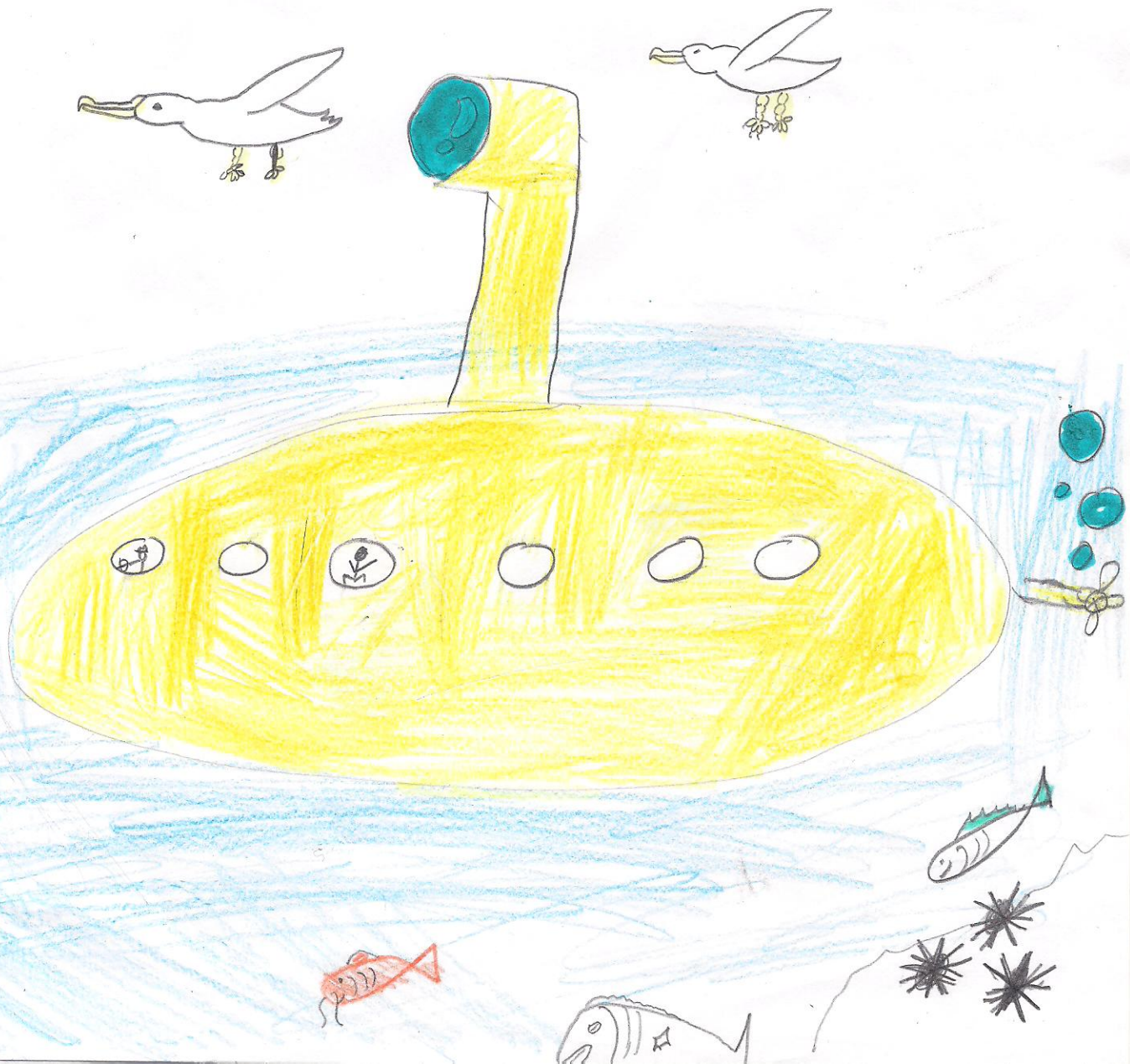
Εύχαρις

Η θάλασσα

Ήθελα να 'χω ένα υποβρύχιο
να βλέπω το βυθό για να δω τα ψάρια.
Α! Τα ψάρια!
Θα 'θελα να δω έναν μεγάλο σπάρο
επτά μπαρμπούνια
τρεις γεμάτους αγκάθια αχινούς
να βγάζω το τηλεσκόπιο
και να καμαρώνω τους γλάρους να πετούν
και φυσικά να δω
πέντε κοπάδια από αυτές τις μικρές
και λεπτές αθερίνες
να χαρούν τα μάτια μου!

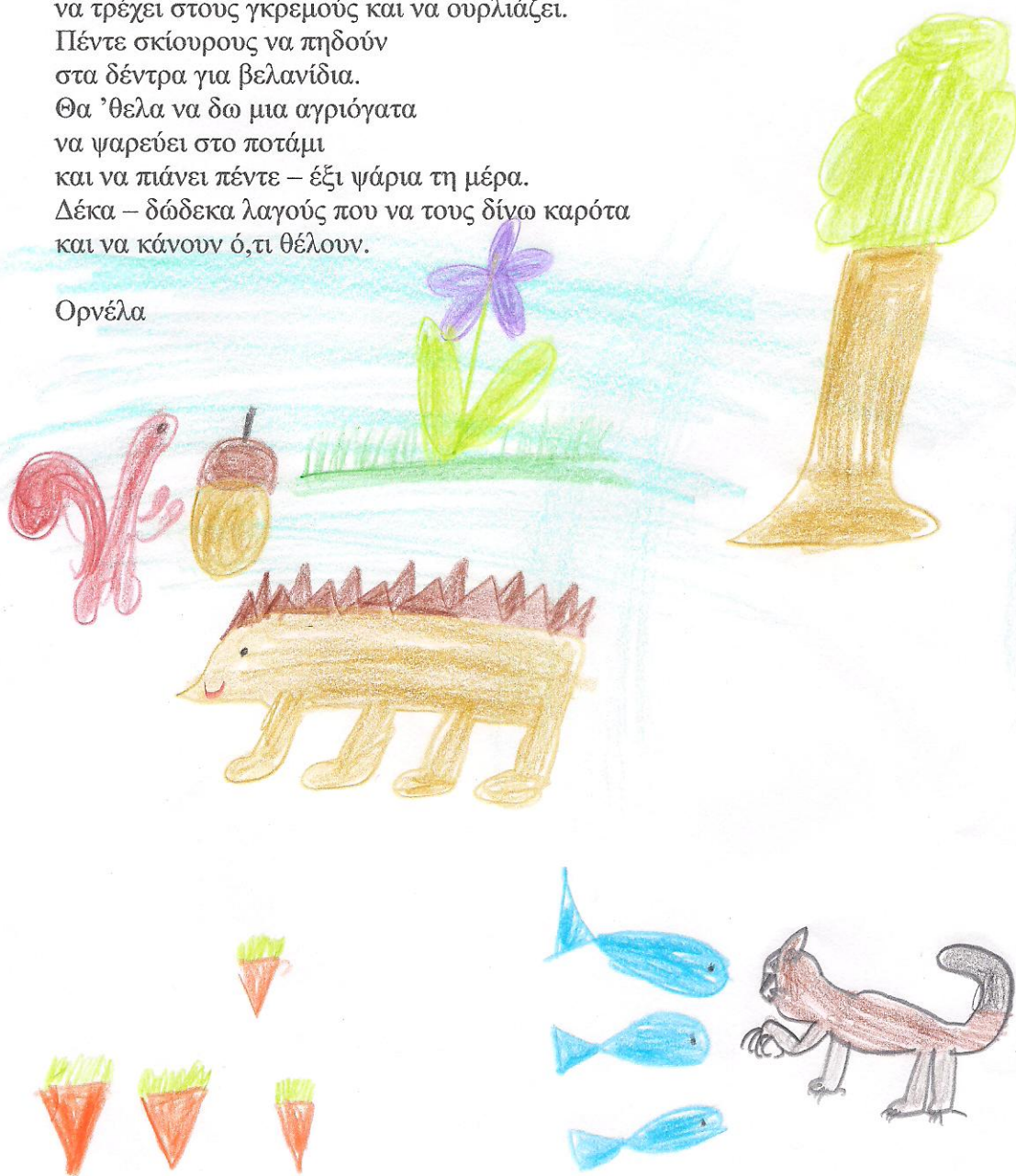
Παύλος

Το δάσος

Θα 'θελα να 'χω ένα τζιπ
και να πηγαίνω συχνά στο δάσος.
Όχι τόσο πολύ
για τα λουλούδια και το χορτάρι
(βέβαια να βρίσκονται κι αυτά
ειν' ευμορφότατα)
αλλά για να δω ζώα.
Α! να δω ζώα!
Τουλάχιστον επτά αλεπούδες
να κυνηγούν έξι σκαντζόχοιρους.
Έναν λύκο που όταν έχει πανσέληνο
να τρέχει στους γκρεμούς και να ουρλιάζει.
Πέντε σκίουρους να πηδούν
στα δέντρα για βελανίδια.
Θα 'θελα να δω μια αγριόγατα
να ψαρεύει στο ποτάμι
και να πιάνει πέντε – έξι ψάρια τη μέρα.
Δέκα – δώδεκα λαγούς που να τους δίνω καρότα
και να κάνουν ό,τι θέλουν.

Ορνέλα

ΥΠΟΒΡΥΧΙΟ

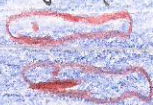
Ήθελα να έχω ένα υποβρύχιο
για να ταξιδεύω στο βυθό
-όχι τόσο για να βλέπω τα κοράλια,
τα φύκια και τα βράχια
(βέβαια να βρίσκονται κι αυτά
ειν' ευμορφότατα)
αλλά για να δω ψάρια.
Α! να δω τα ψάρια!
Τουλάχιστον ένα κοπάδι γαύρων,
ένα σπουδαίο μελανούρι
από μουρμούρες πιστεύω
πέντε -έξι θα με έφθαναν.
Θα 'θελα και δυο ιππόκαμπους
(καλοί είναι οι ιππόκαμποι).
Εξάπαντος εφτά -οχτώ από τα αξιόλογα
τα συμπαθητικά εκείνα ψάρια, τις λίτσες,
να κολυμπούν οκνά και να χαίρονται οι κεφάλες τους.

Χρήστος

Χρήστος

γαύρος

ιππόκαμπος

λίτσα

λίτσα

μελανούρι

ΤΑ ΣΠΟΥΔΑΙΑ ΖΩΑ

Ήθελα να 'χω ένα τζιπ
για να πηγαίνω βόλτα στο δάσος.
Όχι τόσο για τα δέντρα,
τις πέτρες και τους θάμνους
(βέβαια, να βρίσκονται κι αυτά)
αλλά για να δω ζώα.
Α! να δω ζώα!
Τουλάχιστον επτά αλεπούδες,
οι δυο πορτοκαλί και καφέ.
Έναν άγριο λύκο να τον βλέπω
από μακριά να σφάζει δύο ζώα.
Από σκίουρους, πιστεύω τρεις
θα μ' έφθαναν να τους βλέπω
να τρώνε βελανίδια πάνω σε δέντρα.
Θα 'θελα να δω και τρία κουνάβια.
Κι εξάπαντος τρία τέσσερα
απ' τ' αξιόλογα, τα συμπαθητικά εκείνα ζώα,
τους λαγούς, να τους βλέπω
να χοροπηδάνε δεξιά κι αριστερά.

Φαίη

φαίη

Βόλτα στο δάσος

Ήθελα να πάω μια βόλτα στο δάσος
σ' ένα μεγάλο δάσος
-όχι τόσο για τα ψηλά δέντρα
και τους καταπράσινους θάμνους
(βέβαια να βρίσκονται κι αυτά
ειν' ευμορφότατα)
αλλά για να δω ζώα.
Α! να δω ζώα!
Να δω τουλάχιστον δυο πονηρές αλεπούδες
-η μια κόκκινη κι η άλλη γκρίζα
για την αντίθεση
να κυνηγούν έναν σκαντζόχοιρο.
Έναν περήφανο αϊτό
που πετάει ψηλά στον ουρανό
με ανοιχτές φτερούγες.
Από σκιουράκια με τη φουντωτή ουρά τους
πιστεύω τρία θα μ' έφθαναν
να ψάχνουν για βελανίδια
παρέα με δυο λαγουδάκια.
Θα 'θελα να δω
και μια καφετιά αρκούδα
που τρώει μέλι
από απόσταση όμως...
Κι εξάπαντος τέσσερα -πέντε από τα όμορφα,
τ' αξιαγάπητα εκείνα ζώα,
τα ελαφάκια
να πίνουν νερό σκυμμένα
σε μια ήρεμη, καταγάλανη λίμνη.

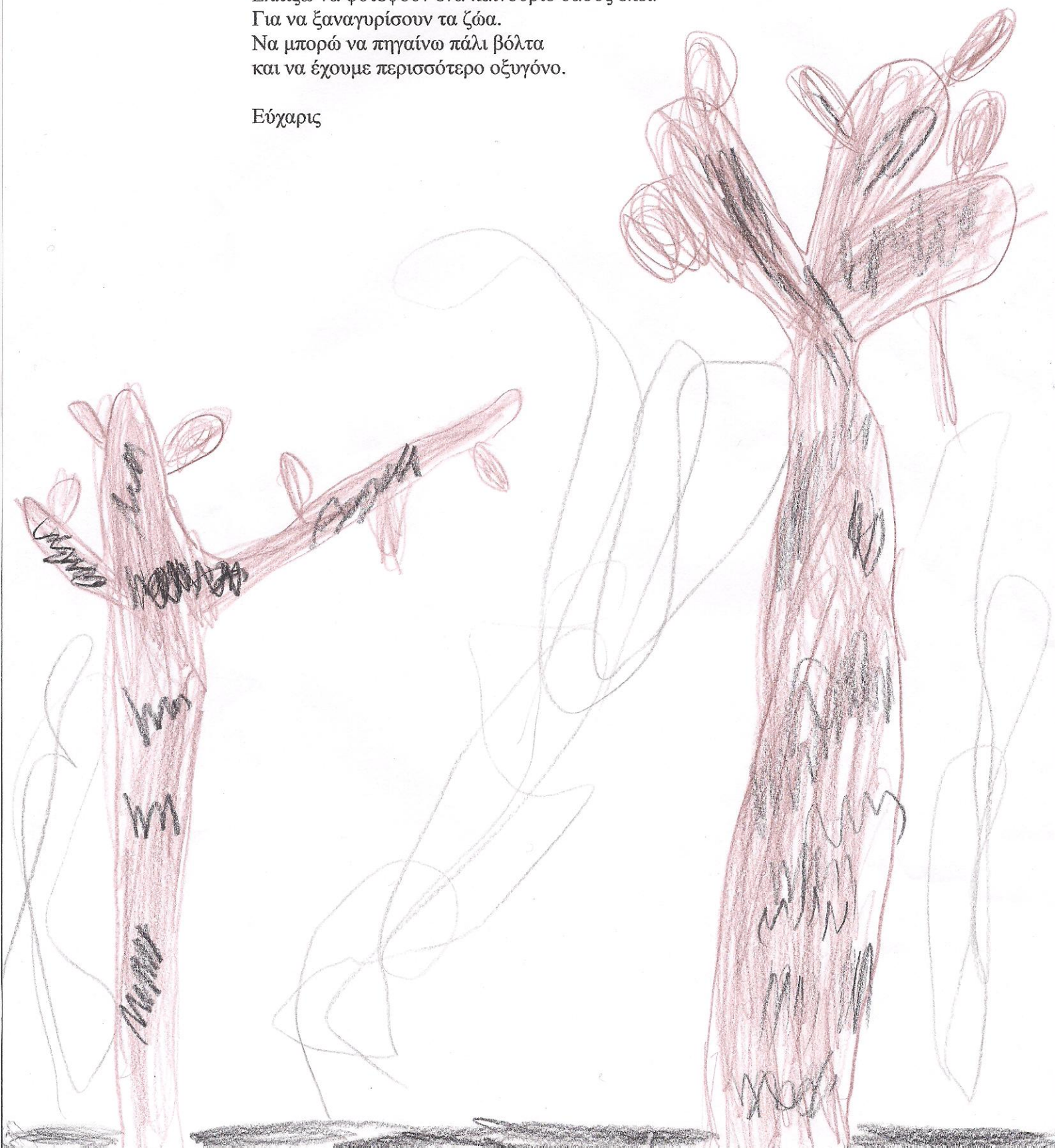
Ευτυχία

ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΕΓΙΝΕ ΣΤΑΧΤΗ

Πόσο λυπάμαι τα ζώα τα καημένα!
Χτες έμαθα πως το δάσος
που πήγα βόλτα πέρυσι κάηκε.
Μερικά ζώα σώθηκαν κι έφυγαν σε άλλα δάση.
Πολλά όμως κάηκαν από τη φωτιά.
Αχ! πόσα ζώα χάθηκαν!
Ελπίζω να φυτέψουν ένα καινούριο δάσος εκεί.
Για να ξαναγυρίσουν τα ζώα.
Να μπορώ να πηγαίνω πάλι βόλτα
και να έχουμε περισσότερο οξυγόνο.

Εύχαρις

ΦΩΤΙΑ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ

Είδα μια φωτιά στο δάσος,
μια μεγάλη φωτιά .
Είδα καμμένα δέντρα
με μαύρους κορμούς
και ξερά κλαδιά χωρίς φύλλα.
Είδα και καμμένα ζώα,
άψυχα πάνω στο χώμα.
Α! Τι καταστροφή!
Ήταν ένα όμορφο δάσος
με μεγάλα καταπράσινα δέντρα και πολλά ζώα.
Υπήρχαν λύκοι και αλεπούδες που κυνηγούσαν λαγούς.
Κουκουβάγιες με κίτρινα μάτια
καθισμένες στα κλαδιά των δέντρων.
Χελώνες που περπατούσαν αργά πάνω στα φύλλα.
Υπήρχαν και ελάφια
που έτρωγαν αμέριμνα δίπλα στο ποτάμι.
Αχ! Ήταν ευμορφότατα!
Τι κρίμα όμως!
Αυτό το δάσος δεν υπάρχει πια!

Ευτυχία

Η ΜΑΥΡΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Θυμάμαι το καλοκαίρι
που πήγαινα με το θείο μου για ψάρεμα
στη μεγάλη παραλία.
Α! Ήταν ευμορφότατα!
Αλλά τώρα, δυστυχώς, δεν μπορώ,
γιατί ένα πετρελαιοφόρο βούλιαξε
και δημιούργησε πετρελαιοκηλίδα.
Ποπό! Τώρα το μόνο που βλέπω
είναι μια μαύρη θάλασσα
και τις κοιλιές των ψαριών που επιπλέουν.
Οι άνθρωποι πρέπει εξάπαντος
να είναι λίγο πιο προσεκτικοί.
Για να ξανακολυμπήσω κι εγώ.

Παύλος

ΤΑ ΤΑΛΑΙΠΩΡΗΜΕΝΑ ΖΩΑ

Άκουσα στις ειδήσεις
ότι το δάσος που είχα πάει το φθινόπωρο κάηκε.
Τα δέντρα, οι θάμνοι, τα λουλούδια
όλα έγιναν στάχτη.
Αχ! τα ζώα! Τα καημένα τα ζωάκια!
Από τις εφτά αλεπούδες που είχα δει,
οι έξι πέθαναν, ενώ η μία ξέφυγε και γλίτωσε.
Τον κακόμοιρο το λύκο! Πάει κι αυτός.
Είχε πιαστεί σ' ένα κλαδί δέντρου για να σωθεί
αλλά αυτό ήταν λεπτό κι έσπασε.
Αχ! η μαμά ελαφίνα!
Τη λυπήθηκα κι αυτή με τα δυο της τα ελαφάκια
που το ένα σκόνταψε κι έπεσε!
Πριν προλάβει να σηκωθεί,
έπεσε ένα δέντρο και το τσάκισε.
Αχ! η μαμά αρκουδίνα με τα αρκουδάκια της!
Όπως έτρεχαν να ξεφύγουν από τη φωτιά,
ακούστηκε ένα δυνατό κρακ
και αυτό ήταν!
Ξεκόλλησε ένα κλαδί δέντρου
και ήταν έτοιμο να πέσει πάνω στα αρκουδάκια.
Την τελευταία στιγμή η μαμά τους,
φυσικά, θυσιάστηκε για να τα σώσει.

Φαίη

SOS

Χθες άκουσα στις ειδήσεις
ότι λιώνουν οι πάγοι
στο Βόρειο Πόλο και την Ανταρκτική
εξαιτίας της υπερθέρμανσης του πλανήτη.
Αυτό έχει ως αποτέλεσμα
να πεθάνουν ζώα
όπως πιγκουίνοι, φώκιες και θαλάσσιοι ελέφαντες.
Σκέφτομαι αυτά τα ζώα
και νιώθω θλίψη για εκείνα
και οργή και μίσος για τους ανθρώπους
που ευθύνονται.
Ψάρια θα χάσουν τη ζωή τους
επειδή τα νερά στα οποία ζουν
θα υπερθερμανθούν.
Οι πολικές αρκούδες
που τρέφονται με ψάρια
δεν θα βρίσκουν φαγητό.
Κάποιοι πρέπει να τιμωρηθούν σκληρά γι' αυτό.

Χρήστος

